

IZ BABIČINE SKRINJE

OŠ ELVIRE VATOVEC PRADE
JUNIJ 2006

Znati pogledati vase in videti svojo okolico

Navidez se zdi naloga iz naslova tega kratkega uvodnega nagovora zelo enostavna, a v času, ki smo mu priča, času hitrih in nenehnih družbenih sprememb, niti ni več samoumevno, da se je posameznik sposoben zazreti vase, se vprašati, katere so tiste lastnosti, ki ga določajo, ali pa opaziti poteze, ki zaznamujejo njegovo okolje in mu dajejo prepoznavno podobo. Prav zato ne družina ne šola ne bi smeli pozabiti posvečati pozornosti ozaveščanju tistih značilnosti neposrednega okolja, s katerimi se mlad človek lahko poistoveti ali pa njihova različnost pomembno obogati njegovo razvijajočo se osebnost.

To je še posebej pomembno v prostorih, kakršen je slovensko-italijanski obmejni prostor, kjer se že stoletja stikajo različne kulture. Ne da bi se mlad človek zavedal, da so vse te kulture del identitete prostora, ki oblikuje tudi njega, najbrž ne bo mogel dozoreti v izpopolnjenega, samozavestnega človeka, ki samozavestno vstopa v stike z drugimi. Vprašanj, povezanih s kulturno (oziroma etnično) identiteto, torej ne gre popolnoma prepuščati naključju in trenutnim družbenim okoliščinam. Glede na to, da je osnova sodobne medkulturne družbe ozaveščenost o lastni identiteti in kulturah sobivajočih skupnosti, smo si v okviru projekta »Mladi v medkulturnem položaju« PHARE CBC Slovenija-Italija zastavili vprašanje, kako prispevati k višji ravni medetnične/medkulturne ozaveščenosti mladih in njihovih staršev, učiteljev in oblikovalcev šolskih in kulturnih politik v slovensko-italijanskem obmejnem prostoru, kar je za vzpostavitev osnove za trajno sodelovanje na osnovi medsebojnega poznavanja in razumevanja brez odvečnih stereotipov in predsodkov najbrž ključno.

Doslej opravljeno delo vodstev, učiteljev in učencev vključenih šol ter strokovnjakov in študentov vključenih fakultet in inštitutov, nam priča, da je možnosti in tudi volje s strani vseh udeležениh veliko. Dejavnosti, ki so jih neposredno z učenci izvedli na vključenih osnovnih oziroma nižjih srednjih šolah - ena od njih je tudi ta bogati bilten, ki prinaša nekatere rezultate teh dejavnosti na dveh koprskih šolah, ki se bosta predstavili na prvem, koprskem srečanju vseh sodelujočih šol - so res zelo številne, tako da smo prepričani, da bo tovrstno delo z mladimi obrodilo sadove tudi v prihodnje.

Naj se ob tej priliki zahvalim Osnovni šoli Elvire Vatovec Prade kot prizadevni gostiteljici koprskega srečanja, ki bo vsem udeležencem nedvomno (spet ali nanovo) razkrilo marsikatero dragocenost našega kulturno bogatega okolja, ki jo bodo nato morda začutili tudi v sebi.

dr. Vesna Mikolič,
dekanja UP FHŠ in vodja
projekta

Saper guardare dentro di sè e capire il proprio ambiente

A prima vista il compito riportato nel titolo di questa breve introduzione sembra facile, ma nel tempo in cui viviamo, un tempo di rapidi e continui cambiamenti sociali, non si dà per scontato che l'individuo sia capace di guardare dentro di sè, chiedersi quali sono le caratteristiche che lo contraddistinguono, o accorgersi delle peculiarità che determinano l'ambiente in cui vive e che gli danno un'immagine riconoscibile. Proprio per questo motivo dovremmo consapevolmente prestare maggiore attenzione nel rendere esplicite quelle caratteristiche dell'ambiente sociale con le quali una persona giovane può identificarsi, o la diversità dei quali arricchisce in modo significativo la sua personalità in evoluzione.

Questo risulta soprattutto importante negli ambienti di confine come quello italo-sloveno dove già da secoli si intrecciano diverse culture. Una persona giovane, senza essere consapevole che le diverse culture locali siano una parte dell'identità dell'ambiente che lo forma, probabilmente non sarà capace di maturare una propria personalità che fosse consapevole di prendere contatto con gli altri con la giusta autostima. Le questioni legate all'identità culturale (ovvero etnica) perciò non dovrebbero essere del tutto lasciate alla coincidenza e alle circostanze sociali del momento. Siccome la consapevolezza della propria identità e delle culture del prossimo rappresenta la base di una società interculturale moderna, ci siamo, nell'ambito del progetto »Giovani in circostanze interculturali« PHARE/CBC Slovenia - Italia, posti la questione di come contribuire a un livello più elevato di consapevolezza interetnica/interculturale dei giovani e dei loro genitori, degli insegnanti e dei responsabili

delle politiche scolastiche e culturali nell'ambito del confine italo-sloveno, il che sia fondamentale per stabilire una cooperazione continua sulla base di conoscenza e comprensione dell'altro senza stereotipi o pregiudizi.

Il lavoro fatto finora dalle amministrazioni scolastiche, dagli insegnanti e dagli alunni, come pure dagli esperti e dagli studenti delle facoltà e istituti inclusi nel progetto, dimostra che c'è possibilità e volontà da parte di tutti coloro che hanno partecipato. Le attività svolte direttamente con gli alunni nelle scuole elementari e secondarie incluse nel progetto - una di queste è anche questo opuscolo che riporta i risultati di attività in due scuole a Capodistria, che verranno presentate al primo incontro di tutte le scuole incluse nel progetto, che si svolgerà a Capodistria - sono veramente numerose e ci fanno ben sperare che un lavoro del genere può portare a dei risultati anche in futuro.

Vorrei cogliere questa opportunità per esprimere la mia sincera gratitudine verso la Scuola Elementare Elvira Vatovec Prade, per la cordiale ospitalità in occasione dell'incontro a Capodistria, che sicuramente dimostrerà ai partecipanti (per la prima volta o di nuovo) le innumerevoli preziosità del nostro ricco ambiente culturale, dando loro l'opportunità di percepirle e di sentirle parte di essi.

dott. ssa. Vesna Mikolič,
Decana della Facoltà di Studi Umanistici di Capodistria
dell'Università del Litorale e responsabile del progetto

OSNOVNA ŠOLA ELVIRE VATOVEC PRADE

- Vseh učencev: 413
- Matična šola: 333
- Podružnica Sv. Anton: 80
- Št. oddelkov: 20

Poslanstvo naše šole

je vzgojiti kritične, samostojne, razgledane in učljive učence, motivirane za vseživljenjsko pridobivanje znanja, odgovorne, strpne, okoljsko ozaveščene, z oblikovanim občutkom lastne vrednosti in sposobnostjo vključevanja v timsko delo v lokalni in širši družbeni skupnosti. Poslanstvo uresničujemo s problemskim poukom, projekti, z interesnimi dejavnostmi, izbirnimi vsebinami ...

PROJEKTI

Matematična učna pot

Z zanimivimi didaktičnimi materiali iz papirja, lesa in kovin do nazornega poučevanja matematike.

(Skriti zaklad, Program Ministrstva za šolstvo in šport)

Razvijanje pozitivne **samopodobe** vodi k uspehom in boljšemu počutju naših učencev.

Eko šola kot način življenja

Ohranjamo tradicijo, smo pa tudi evropski.

Pomladni dan v Evropi, Evropa v šoli

Obiskali so nas različni gostje:

- Cristina Verità s svojo skupino violinistov,
- plesna skupina Millenium iz zamejstva,
- član slovenske rokometne reprezentance Zoran Jovičič.

Metodologija **Korak za korakom** na razredni stopnji spodbuja kreativnost.

Pri pouku sodelujejo tudi starši.

RWCT

Ustvarjalni učitelji uporabljajo pri pouku tehnike kritičnega branja in pisanja.

Mladi v medkulturnem položaju

Medkulturno ozaveščanje mladih na področju kulturnega stika ob slovensko-italijanski meji v sodelovanju s Fakulteto za humanistične študije Koper Univerze na Primorskem (Program Phare CBC Slovenija/Italija 2003).

S sponzorji in z natečaji smo ustvarili kvalitetnejše pogoje za delo ...

Družba Instalacija, Mestna občina Koper, Dinos Koper, Adriatik-Slovenika in Triglav ... so učencem Osnovne šole Elvire Vatovec Prade omogočili učenje v naravi.

Povezani smo s krajevnimi skupnostmi in Mestno občino Koper.

Talente odkrivamo tudi pri različnih interesnih dejavnostih in izbirnih predmetih. Prepevamo, dramatiziramo, planinarimo, se športno udeležujemo, se rekreiramo, ustvarjamo, slikamo, debatiramo, spoznavamo različne kulture, raziskujemo, se učimo tujih jezikov ...

Interesne dejavnosti:

parlament, glasilo, od ideje do izdelka, mladi slaščičarji, likovne delavnice, delavnice za krepitev samopodobe, eko krožek, prometni krožek, zgodovinski krožek, pevski zbor, računalniški krožek, ples, taborniki, glasbeno-igralne dejavnosti, kreativno pisanje, Knjigobube, Vesela šola, pravljični krožek, odbojka, roket, košarka, gimnastika in šah.

Izbirni predmeti:

ples, francoščina, nemščina, gledališki klub, šport za zdravje, šport za sprostitev, košarka, odbojka, računalništvo - urejanje besedil, računalništvo - omrežja, obdelava gradiv, retorika, kemijski poskusi, verstva in etika in likovno snovanje.

In ob koncu šolanja se svečano poslovimo.

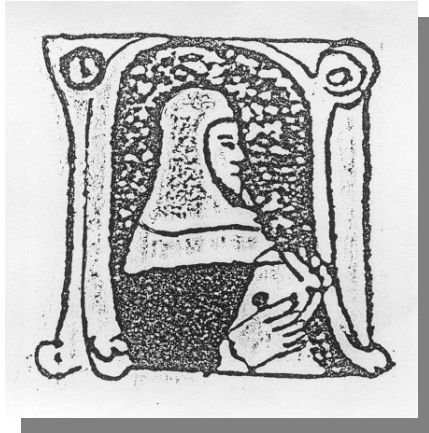

SCUOLA ELEMENTARE PIER PAOLO VERGERIO IL VECCHIO CAPODISTRIA

PIER PAOLO VERGERIO IL VECCHIO

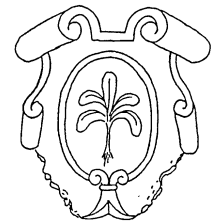
(Capodistria 1370 - Budapest 1444)

"Vorrei essere nato nel più remoto futuro per conoscere di più. Secondo natura è più vecchio chi è nato primo; secondo questi studi, chi è nato più tardi: perché sa di più."

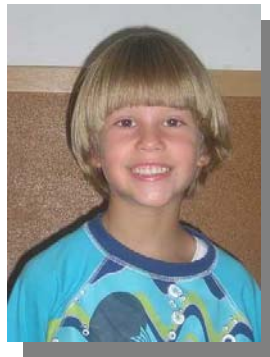
Alcune opere:

- **De ingenius moribus et liberalibus studiis**: trattato di pedagogia del 1400.
- **De situ Iustinopolis**: trattato storico su Capodistria.
- **Paulus**: commedia del 1388.

La nostra scuola è frequentata da 180 alunni.

LA SEDE CENTRALE DI CAPODISTRIA ...

- Anno di costruzione: 1676-1683
- Ultima ristrutturazione: 1972
- Fino ad oggi: più volte si è intervenuti
- con opere di manutenzione
- Numero di alunni: 134

LA SUCCURSALE DI SEMEDELLA ...

- Costruita: fra le due guerre
- Ultima ristrutturazione: 1994
- È sita sul monte di San Marco
- Dista da Capodistria 4Km
- Ospita anche i piccoli dell'asilo Delfino Blu
- Numero di alunni: 12

LA SUCCURSALE DI BERTOCCHI ...

- Costruita: 1950
- Ristrutturata: 1980
- Sino ad oggi più volte ristrutturata
- Distanza da Capodistria: 6Km
- Ospita anche i piccoli dell'asilo Delfino Blu
- Numero di alunni: 16

LA SUCCURSALE DI CREVATINI ...

- Costruita in prima fase: 1996
- È sita sui monti di Muggia
- Distanza da Capodistria: 14 Km
- Numero di alunni: 18

I NOSTRI PROGETTI ...

- **UNESCO** - Il patrimonio culturale in mano ai giovani
- **INTERREG IIIA** - Il portfolio, valutazioni internazionali a confronto
- **PHARE** - I giovani nel contesto interculturale
- **PROGETTO EUROPEO** - Mestieri, artigianato e viaggi attraverso le fiabe scritte dai bambini
- **MAGICA VENEZIA** - Escursione didattica per alunni meritevoli
- **IL MONDO DELLA PESCA INCONTRA IL MONDO DELLA SCUOLA** - La fiera internazionale della pesca ad Ancona
- **ITINERARI DIDATTICI** - Gemellaggio con l'istituto comprensivo di S.Ginesio (Macerata)
- **PAROLANDO** - Giornalino scolastico

COLLABORAZIONI ...

- Con la comunità italiana (CAN e CI) e le altre istituzioni della nazionalità (CNI):
- **EDIT**
- **DRAMMA ITALIANO**
- **UNIONE ITALIANA (UI)**
- **UNIVERSITÁ POPOLARE DI TRIESTE (UPT)**
- Con gli asili italiani
- Con le altre scuole italiane e slovene del litorale
- Con la biblioteca civica »Srečko Vilhar« - sezione italianistica
- Con le altre scuole italiane dell'Istria
- Con la scuola di musica
- Con l'Associazione Amici dell'Infanzia
- Con le comunità locali e la Croce Rossa

PROGRAMMA ALLARGATO ...

LA CAMPAGNA MI INSEGNA - I, II - La valle di Vanganello

LA MONTAGNA MI INSEGNA - III, V - Monte Prat, Forgaria

SULLA NEVE - V - Rogla

CAMPEGGIO SCIENTIFICO - VI - Javorniški Rovt

COLONIA ESTIVA - VII - Tarvisio

ESCURSIONE DI STUDIO - IX - Firenze, Siena

ATTIVITÀ SPORTIVE »SOLE D'ORO« E »KRPAN« - I, II, III, IV

MATERIE OPZIONALI:

Spagnolo, tedesco, francese, informatica, astronomia, attività sportive, educazione artistica.

Turistični vodnik po našem kraju

Predstavitev Prad z okolico

Naša šola se nahaja v naselju Prade na slemenu položnega flišnega gričevja. Še nedavno je bil to kmečki zaselek. Prebivalci so se ukvarjali predvsem s predelavo zgodnjih vrtnin. Z vedno večjim številom novih hiš v zadnjih desetletjih pa so Prade postale že pravo predmestje mesta Koper. Od leta 1989 so Prade samostojno mestno naselje z dobro razvitim gospodarstvom. Prej so bile del Bertokov, zato smo se odločili, da vam predstavimo oba kraja s kratkim krožnim potepom.

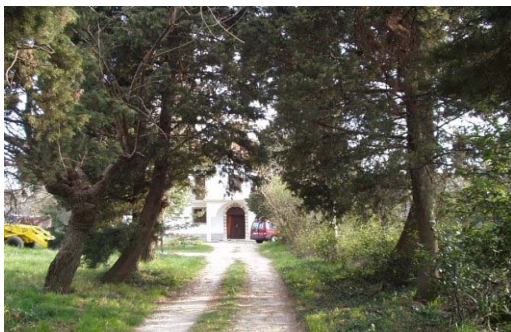
Pot bomo pričeli na naši šoli v Pradah. Šola je bila zgrajena leta 1911 in je v njej potekal dvojezični pouk vsaj do leta 1924, potem pa do konca druge svetovne vojne samo v italijanskem jeziku.

Nadaljevali bomo med vinogradi in njivami do prvih hiš, kjer si bomo ogledali star portal dvorca.

V Pradah in okolici je veliko dvorcev, ki so nekoč služili kot poletne rezidence koprskim družinam. Dvorci so obdani z lepimi in obzidanimi vrtovi

ter značilnimi portali. Okoli dvorcev so njive, na katerih so delali koloni (slovenski kmetje). Nekateri dvorci in vile so bili pred nekaj leti restavrirani, v vseh pa so danes stanovanja.

Znan je Gravisijev grad - baročni dvorec, ki ga je verjetno v 18. stoletju pozidala koprška patricijska rodbina Gravisi, od katerega je ohranjena še cerkvena, obnovljeno pročelje zgradbe in drevored z velikim vrtom.

Med novogradnjami bomo prišli do starega jedra Bertokov. Najprej si bomo ogledali star in neobičajen vodnjak, sezidan z opeko, imenovan lavatoio.

Med obema svetovnima vojnama so ga zgradili Italijani; postal je kraj, kjer so se ob pranju perila zbirale ženske.

Preko starega središča Bertokov se bomo odpravili proti vaški župniji. Med potjo bomo občudovali stare kamnite hiše in vodnjake.

Vodnjaki so se v Bertokih in Pradah razširili že ob koncu 18. stoletja. Vodo iz njih so uporabljali za pitje, pranje perila in posode, za zalivanje, za napajanje živine. Danes je večina teh vodnjakov zapuščenih.

Prvotno središče Bertokov se je razvilo v okolici baročne župnijske cerkve, posvečene Mariji Vnebovzetni.

Pogled na Bertoke

Staro župnišče v Bertokih

Ob cerkvi in prelepem drevoredu stoji veliko poslopje, v katerem je bila v času Beneške republike vojaška bolnišnica – lazaret.

Vodnjak pred hišo

Nekdanja beneška vojaška bolnišnica,
kasneje rezidenca koprskih plemiških družin

Po njenem razpadu je bila tu leta 1797 poletna rezidenca koprskih plemiških družin (Carli-Rubbi, Gravisi), ki so imele v okolici Bertokov in sedanjih Prad svoja posestva.

Pot nas vodi mimo spomenika narodno osvobodilne borbe, ki stoji v zelenju in tišini.

Osrednji in najbolj znani del Bertokov je stari Zadružni dom, v katerem domujejo številne organizacije, med njimi je zelo znano Kulturno društvo Samo Bertoki.

Listine in stari žigi pričajo o obstoju pevskega in bralnega društva Samo Bertoki že od davnega leta 1907. Člani društva so gojili slovensko kulturo in besedo ter bilo protiutež narodnemu raznarodovanju.

Mimo slovenskega in italijanskega vrtca ter italijanske osnovne šole bomo zaključili našo pot.

Življenje nekoč - zgodbe naših non in nonotov

Resnične zgodbe moje none

Pred 67. pomladmi se je v majhni vasici Potok blizu Svetega Antona rodila moja nona. Sedaj se še po toliko letih spominja svojih otroških dni.

Zvečer so si pri ognju pripovedovali zgodbe o Butalcih, luščili koruzo, pekli kostanj, prepevali različne pesmi, si pripovedovali razne ljudske izštevance in zgodbe iz vsakdanjega življenja vaščanov. Pesmi, ki jih še danes prepeva moja nona, so: Moja mati čuha kafe, Mi se imamo radi, Sladko vince piti, to me veseli, Hej, mašince zagodi, Navzgor se širi rožmarin, Ob bistrem potoku je mlin, Juča moja, kam te peljajo? Gor na hrib Lazarja vit, Sem bila debela brez jest mesa, Teta Lina, prinesi tobak, Bo pipal - Jože Pacak.

Spat so hodili ob mraku, zbudjali pa so se zelo zgodaj, ker so morali v šolo. Tudi v najhujšem mrazu in burji so pešачili nekaj kilometrov do šole v Svetem Antonu. Malico so si morali sami nositi v šolo. To je bila ponavadi skorjica kruha in jabolko. Niso imeli toliko knjig in zvezkov, kot jih imamo danes, pač pa samo berilo in en zvezek za vse predmete. Pisali so z nalivnimi

peresi, ki so jih namakali v črnilo. Učitelji so bili zelo strogi, večkrat so jih tudi kaznovali s palico ali jih poslali klečat v kot na sol. Pregledovali so tudi, če so umiti. Noninega sošolca je učiteljica umila z ledeno vodo iz vodnjaka, ki še danes stoji na šolskem dvorišču.

Kot pravi nona, so bili to težki časi, saj je njihova družina štela petnajst otrok in so bili večkrat lačni kot siti. Mnogokrat so se najedli sezonskega sadja, saj so bili obroki pičli. Za zajtrk so jedli kavo iz ječmena, prežganko, za malico pa krompir ali polento. Kosilo je bilo skoraj vedno enako: mineštra, njoki, krompir, polenta ... Zvečer, ko so se zbrali ob ognju, je mati skuhala polento in jo polila s kuhanim fižolom ali z obiliko (obilika je bolj gosta svinjska juha iz svinjskih kož ali iz kosti).

Kljub revščini in velikemu pomanjkanju so se imeli radi in še danes se radi spominjajo grenko-sladkega otroštva.

Alja Turk

Šola v Svetem Antonu

Iz mladosti moje none

Ko se je dekle poročilo s fantom iz neke druge vasi in se tja tudi preselilo, so ji svatje peli tole pesmico:

Kaj smo mi naredili?
K' smo _____ poročili.
Za zdaj, za zdaj,
za vekomaj.

Do zdaj je bila naša,
zdaj mora biti vaša.
Za zdaj, za zdaj,
za vekomaj.

Nona mi je povedala, da je bilo v vasi Pavliči veliko fantov, medtem ko je bilo v vasi Abitanti veliko več deklet. Zaradi tega so fantje prihajali v omenjeno vas dvorit dekletom. Nastala je tale pesem:

Či, či biči,
v Abitantih ni mladiči.
V Pavličih pe jih je
za Abitantske djevojke.

Napisane pesmi so vaščani peli v rojstnem kraju none, rojene v istrski vasici Trsek blizu Marezig.

Anja Kozlovič

Kaj so ljudje nekoč počeli za preživetje?

- Večina kmetov je delala na polju ali doma,
- nekateri so se ukvarjali s pomorstvom,
- lovili so ribe in jih prodajali ali pa dajali v zameno za drugo blago,
- ob morju se je razvilo solinarstvo,
- kmetje so bili odvisni od lastnega pridelka in njiv,
- ko so bili otroci doma, so morali pomagati - dečki so delali bolj na njivi, deklice pa so se doma učile kuhanja in pospravljanja.

Valentina Bertok

Denar v časopisu

Moja nona mi je povedala, da je denar zavijala v časopis. Tako ga je poskušala skriti pred lopovi, ampak ko je prišel moj nono, je rekel, da krušna peč preslabo gori. Vzel je časopis in ga vrgel v peč. Ta časopis pa je bil ravno tisti, v katerem je bil skrit denar. Tako sta ostala brez denarja.

Boris Karamatič

Usodni ples

Večkrat je bil v Dekanih ples. Moja nona in njena prijateljica sta pogosto hodili tja. Nekoč sta imela moja nona in nono na plesu enako zeleno majico. Nona vedno pravi, da sta bila tam najlepša. Ali sta se tudi zaljubila takrat?

Tina Stančič

Med v laseh

Moja nona iz Izole mi je povedala eno štorijo o mojem noniču. En dan se je nono odpravljaj v cerkev. Frizuro si je polizal z medom. Na poti je deževalo. *Pero, vsi znamo, da se med z vodo topi.* Po čelu mu je začel curljati med. Nono se je oblizoval.

Ma pero, ko je pršu u cerkvo, so ga vsi strano gledali. Far mu je izročil štraco, da se je za silo uredil. Vsi so se začeli smejati.

Valentina Cencič

Kako je bilo v vasi, ko je bila moja nona majhna (intervju)

Moja nona se je rodila leta 1931 v Dekanih. Spraševala sem jo, kako je bilo na vasi in kako so živeli, ko je bila še majhna.

Kakšne so bile takrat hiše?

Takrat so bile hiše grajene iz kamna. Na tleh v hiši je bila zemlja. Otroci smo nosili, tudi dečki, srajčice, poleti pa pod njimi nič. Ko je kakšnega otroka tiščalo na veliko potrebo, je šel v kot za vrata, dvignil srajčico in se podelal na tla. Nato so prihiteli starši, kakanje posuli s pepelom in ga odstranili iz hiše. Ker je bila zelo velika revščina in se je na vasi veliko kradlo, smo kokoši zaprli zvečer v hišo.

V hiši je bila kuhinja s prostorom (špajza), kjer smo kuhali in jedli. Kuhali smo na ognjišču, tam smo se tudi grel.

V zgornjem nadstropju so bile sobe. Jogija in dek ni bilo, zato

smo imeli žimnice napolnjene s posušenimi listi koruze, prav tako smo imeli pokrivalo napolnjeno s temi listi. Ker pa je bilo kljub temu v sobi zelo mrzlo, smo ponavadi otroci spali v eni postelji, tako smo s telesi greli drug drugega.

V hiši ni bilo kopalnice. Na stranišče smo hodili v hlev. Umivali smo se v škafu, ob ognjišču. Tam je bilo najbolj toplo in tudi vodo smo si greli na ognjišču.

V hiši prav tako ni bilo vode in elektrike. Svetili smo si s svečami in petrolejkami. Po vodo smo hodili v potok, kasneje pa smo vodo točili iz špin - to so bile velike železne pipe, naredili pa so jih Italijani, ko so napeljali vodovod po vasi.

Kako ste prali perilo?

Skozi vas je tekel potok s pitno vodo. Pri cerkvi so bili šturki – s kamnom obzidani dve cevi, iz katerih je noč in dan tekla voda. Tja si postavil vedro in ga napolnil z vodo. To vodo smo nosili domov za pitje, kuhanje in umivanje. Perilo pa smo prali na drugi strani ceste, kjer je bilo narejeno veliko kamnito korito, v katerega se je na eni strani stekala čista voda, na drugi pa je odtekala umazana. Ker ni bilo mila in pralnih praškov, smo perilo prali s pepelom.

To korito je bilo vedno zasedeno, saj so v njem prale perice. Tudi moja mama je bila perica, kar je pomenilo, da je prala perilo bogatih tržaških gospodov.

V reki Rižani, ki teče pod vasjo, je bilo veliko več vode kot sedaj. Na reki, se spominjam, je bilo pet mlinov in ena oljarna. Tudi sredi vasi je bila oljarna, vendar so v tej poganjali mlinske kamne s konji.

Kakšne so bile ceste in s čim ste se prevažali?

Ceste so bile posute z makadamom. Prevažali smo se s kolesi, veliko smo hodili peš. Z vozovi, ki so jih vlekli konji ali osli, pa so prevažali kmetijske pridelke, mleko in perilo, ki so jih vozili v Koper, največ pa v Trst.

Spominjam se, da so ženske nosile na glavi košare. Iz cunje so naredile kot nekakšno gnezdo, na to pa so si posadile velike košare.

Kako je bilo v šoli?

Šola je trajala samo pet let. Učiteljica je bila Italijanka. Takrat so bili naši kraji pod Italijo, zato so bili Italijani na vseh pomembnih položajih: zdravniki, učitelji, župani ... Šola je bila v vasi. V šoli so bile učilnice, na vrhu pa stanovanja za učitelje. Pisali smo s kredo na tablice. Učiteljica je bila prijazna, vendar smo se učili samo v italijanskem jeziku. Ker italijanščine nisem dobro razumela, v šolo nisem rada hodila. V šoli so morali fantje nositi italijanske fašistične uniforme in prepevati fašistične pesmi.

Učilnica

Kako ste se igrali?

Otroci so morali pasti krave in ostalo živino. Na pašnikih je bilo zelo zabavno. Igrali smo se s kamenčki, ki smo jih nabrali na pašnikih. S kamenčki smo igrali damo, škonc - to je bila taka igra, da smo s kamni ciljali večjega, zmagal je tisti, ki ga je uspel prevrniti. Skakali smo pismo in igrali smo se tudi z žogo.

Ker ni bilo elektrike in televizije, so se ljudje zvečer sestajali na vasi. Mladi so prepevali, starejši pa so obiskovali gostilno.

Kam ste šli, če ste zboleli?

V vasi je bil italijanski zdravnik. Če pa je kdo huje zbolel, so ga poslali v bolnišnico v Trst. Tam je umrla tudi moja mama, ko sem bila stara samo šest let.

V Trstu so bile tudi šole, kjer so se lahko šolali za poklic. Mojega brata so poslali v Trst, da se je izučil za mizarja in šoferja. Drugače pa smo imeli občino in matični urad v Dekanijah.

Tina Stančič, Maja Furlan

I ricordi della bisnonna - La vendita del latte in città

Cinquant'anni fa nelle nostre campagne si doveva lavorare duro per poter sopravvivere. Si viveva del lavoro dei campi e delle vendite del latte degli armenti che ogni famiglia aveva nella stalla.

Come ogni famiglia contadina anche noi possedevamo mucche da latte. Io avevo il compito di mungerle tre volte al giorno, era un lavoro che andava fatto a mano. Dopo aver munto le mie mucche mi recavo dalle famiglie del paese che avevano armenti come noi e mi facevo dare il loro latte. Ne raccoglievo circa cinquanta litri che mettevo negli appositi contenitori. Al mattino presto li deponevo sul dorso dell'asino e, a piedi, mi recavo a Capodistria dove m'imbarcavo sul vaporetto per andare a Trieste. Lasciavo l'asinello in custodia in una stalla a Capodistria.

Una volta giunta a Trieste mi recavo di casa in casa a offrire il latte. A seconda delle necessità delle famiglie usavo: le misure del latte.

Eravamo conosciute come *Mlekarze*.

Il lavoro era molto faticoso; si doveva girare a piedi per tutta la città. Alla fine con i secchi vuoti e con un po'di soldini in tasca e a volte con qualche regalo che mi facevano le signore ritornavo al vaporetto che mi riportava a Capodistria recuperavo il fedele somarello e ritornavo a casa.

Con i soldi così duramente guadagnati ho potuto far crescere bene i miei cinque figli fra i quali c'è la tua nonna Bruna.

Lara Eler

(Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio)

Kako so včasih hodili v šolo

Šolanje moje none

Moja nona je bila rojena v Trseku. To je vasica blizu Marezig. V šolo je hodila v Truške. V šolo je začela hoditi s šestimi leti starosti. Pot v šolo je vsak dan prehodila peš. Hoja je trajala približno 45 minut. Osnovna šola je imela samo štiri razrede. Njen pisni pripomoček je bil svinčnik. Za matematiko je imela samo en zvezek. Prav tako je imela en zvezek za italijanski jezik, saj je takrat obiskovala italijansko šolo. V italijanski šoli je bilo prepovedano spregovoriti slovensko besedo.

Moja nona je imela doma narejeno šolsko torbo. Povedala mi je, da veliko otrok ni imelo svoje šolske torbe. Učenci so svojo učiteljico klicali signorina. Poredne učence so kaznovali tako, da so jih postavili klečat pred tablo. Nona je v italijansko šolo hodila samo dve leti, saj je po njenem dveletnem šolanju izbruhnila druga svetovna vojna. Med drugo svetovno vojno so otroke poučevala vaška dekleta, med katerimi je bila tudi nonina starejša sestra. Po končani vojni je nona obiskovala slovensko osnovno šolo, ki je bila v domači vasi, v hiši, kjer je danes Dom krajanov. Takrat jih je

Stara šola v Pradah

poučevala učiteljica, doma iz Ljubljane. Ko je končala osnovno šolo, so boljše učence, med njimi tudi mojo nono, izbrali za šolanje na gimnaziji. Na gimnaziji v Kopru je opravila sprejemni izpit. Prvi razred gimnazije je obiskovala v Kopru. V času šolanja so Koper priključili coni B Svobodnega tržaškega ozemlja. Zaradi tega ni mogla nona več v Koper. Tako je drugi razred gimnazije obiskovala v Postojni.

Iz Ljubljane so prišli izbirat učence za mladinski zbor Slovenske filharmonije. Ker je bila izbrana, je odšla v Ljubljano, kjer je obiskovala tretji razred gimnazije. Zaradi domotožja je s prijateljico iz sosednje vasi prišla domov. Tako se je končalo nonino šolanje.

Nona mi velikokrat pripoveduje o svojih doživetjih iz otroških dni in jaz ji z veseljem prisluhnem, saj je bilo takrat življenje drugačno od današnjega.

Anja Kozlovič

Kako je bilo v šoli?

Šola je trajala samo pet let. Učiteljica je bila Italijanka. Takrat so bili naši kraji pod Italijo, zato so bili Italijani na vseh pomembnih položajih: zdravniki, učitelji, župani ... Šola je bila v vasi. V šoli so bile učilnice, na vrhu pa stanovanja za učitelje. Pisali smo s kredo na tablice. Učiteljica je bila prijazna, vendar smo se učili samo v italijanskem jeziku. Ker italijanščine nisem dobro razumela, v šolo nisem rada hodila. V šoli so morali fantje nositi italijanske fašistične uniforme in prepevati fašistične pesmi.

Tina Stančič

Intervju z mojo nono

Kam si hodila v šolo?

Od prvega do četrtega razreda sem hodila v Sveti Anton, peti razred pa v Prade. Šesti in sedmi razred sem obiskovala v Kopru, osmega pa na šoli Pinka Tomažiča.

Kako si hodila v šolo?

Dostikrat peš ali pa s kolesom. Včasih tudi z avtobusom.

Koliko vas je bilo v razredu?

Dvajset ali celo več učenk in učencev.

Ali ste se kaj igrali v šoli?

Tudi. Iz apnenca smo naredili ograjo in noter posadili rože. Igrali smo se še med dvema ognjema, pozimi pa smo se sankali.

Ali si rada hodila v šolo?

Ja, sem. Učiteljice so bile zelo prijazne, pa tudi predmeti, ki smo jih imeli, so mi bili všeč.

Ali se spominjaš kakšne zanimive zgodbe iz osnovnošolskih dni?

Bil je sneg. Živela sem na Dvorih. Namesto da bi šli v šolo, smo se šli sankat od Dolanov do Svetega Antona. Druga sošolka je šla v šolo in nas izdala. Naslednji dan so kritizirali starše, ker nas ni bilo v šoli. Vendar so nam učitelji vse opravičili.

Elen Vukovič

I miei nonni e la scuola

Non riesco ad immaginare come facessero un tempo, i bambini, essere bravi a scuola non avendo gli agi che abbiamo noi ragazzi moderni.

Mio nonno Janez andava a scuola a piedi, secondo lui non era molto lontana da casa, circa quindici minuti di cammino, (per me è come dalla terra alla luna), era piacevole camminare in compagnia specialmente quando faceva freddo o nevicava.

Arrivato in settima classe, con gli amici, ebbero un'idea strepitosa. Tutti assieme fecero una colletta e racimolarono una certa somma tale da potersi comperare in società una bicicletta. La strada verso scuola e ritorno divenne interessante, ebbero modo di combinarne di tutti i colori.

Nonno Nikola invece, quando avrebbe dovuto frequentare la scuola, a causa delle condizioni dell'ambiente in cui viveva invece di dedicarsi allo studio doveva recarsi ai pascoli a custodire le pecore. Si alzava all'alba con qualsiasi tempo radunava le pecore e andava verso le alture. La strada era lunga e faticosa, al pascolo doveva far attenzione che le pecore non si perdessero o cadessero in qualche dirupo. Dice sempre che in fondo questa è stata un'ottima scuola di vita.

Kristina Radanović

(Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio)

Običaji in prazniki v Slovenski Istri

Učenci so pri svojih bližnjih in sokrajanih poizvedovali, katere običaje in navade so imeli ob pomembnejših dnevih in kako so praznovali npr. božič, veliko noč in druge praznike.

Običaji v Slovenski Istri

Moja naloga je bila, da napišem nekaj o običajih v Slovenski Istri. Odločil sem se, da bo najbolje, če dobim informacije iz prve roke, od ljudi, ki živijo tukaj.

Moji stari starši, pa tudi pradedek in prababica, ki sta še živa, živijo na vasi. Odločil sem se, da bom povprašal kar njih in druge vaščane.

O tem zelo radi govorijo. Včasih celo preveč. Odkril sem tudi, da imajo različne poglede na nekatere stvari. Vendar je to običajno glede na starost ljudi, s katerimi sem se pogovarjal. Starejši se spominjajo običajev, ki jih danes na vasi ne poznajo več.

Vsakega od vprašanih sem prosil, naj mi predstavijo eno navado.

Moj oče

V njihovi hiši je bila navada, da prvi dan v novem letu v hišo vstopi najprej moški. Če bi prišla v hišo prva ženska, bi to prineslo nesrečo.

Moja babica

Pri moji babici je bil običaj, da se na božični večer kuha bakala in cvre fritule. Po polnočnici so vse pojedli.

Moj pradedek

Že ko je bil otrok, se spomni, da so za pust nabirali jajca, klobase in vino. Zvečer so nabrano pojedli s prijatelji ob kozarčku vina. V vsaki vasi so imeli tudi godbo, ki je igrala ob takih priložnostih.

Moj dedek

Povedal mi je, da so za veliko noč namesto zvonjenja hodili s skrgidelami. To so bile lesene ropotulje za oznanjanje praznika.

Moja prababica

Včasih so na vasi imeli sestanke. Ker je bila večina nepismenih, so začetek sestanka oznanjali s trobentami. Trobentač je hodil po vasi od hiše do hiše.

Sosedova Anča

Ko je na vasi gorelo, so na pomoč klicali z zvonjenjem.

Sosed Frenc

Zadnjo aprilsko soboto so vaški pobalini, še posebej pred hišami deklet, delali dišpete. Pred vhodna vrata so nosili rože, lestve, motike, vozove z gnojem ...

Vsi

Spomnili so se, da so si po vasi pomagali pri ličkanju koruze. Skupaj so delali, pri tem pa prepevali, pili vino in pekli kostanje.

Več je bilo takih del, pri katerih so si pomagali. Dandanes vsaka družina skrbi bolj zase. Živi se bolj odmaknjeno.

Po pripovedovanjih sem ugotovil, da je nekaj običajev povezanih s cerkvijo. Priprava hrane, priprava na praznike, urejanje vasi za procesije so samo nekatere navade. Veliko običajev se je preneslo iz roda v rod.

Dandanes se je v naši družini ohranilo le malo teh običajev. Večino se jih zavedam, ko obiščem dedka.

Tilen Božič

Intervju z mojo nono

Kako ste praznovali praznike?

VELIKA NOČ: Za ta praznik smo barvali jajca, imeli smo žuco, štrukelj in pinco. Dan pred veliko nočjo smo šli k maši in nesli žegnjat pince in jajca (pirhe). Na velikonočno jutro smo jedli žegnjano pinco in jajca. Nato smo šli k maši. Po maši smo na placu trcali jajca. Za veliko noč smo šli po vasi s svečami in žene so dajale na okna prte in šogumane, da bi jih žegnali.

BOŽIČ: Jedli smo fancele in na veliki petek bakala. V gozdu smo nabrali brinje in ga okrasili z bonboni, mandarinami in drugim suhim sadjem.

PUST: Na pepelnico - pustno sredo - so pokopali pusta. To je bila lutka iz cunj. Najprej je vaščan imel govor, nato pa so pusta sežgali in ga vrgli v potok. Za njim je šel cel sprevod, kot na pravem pogrebu.

SVETO REŠNJE TELO: Zbralo se je veliko ljudi in nato se je cela procesija odpravila po vasi in se ustavila pri vsaki kapelici, kjer so molili.

Ali je pri vas obstajal Božiček?

Ne. Takrat ni bilo Božička, ampak nam je oče ugasnil luč in vrgel pest orehov in suhega sadja v gonišče (peč) in ko je padlo na tla, naj bi to prinesel Božiček.

Kdaj je bila pri vas šagra in kaj se je tam dogajalo?

Šagra je bila v maju (majnica), aprilu (gošta - goštovca), septembru (opasilo - zadnji ples na prostem). Tam je bila maša in nato ples.

Kako ste praznovali poroko?

Bilo je precej manj ljudi kot danes. Večer pred poroko so šli fantje pet pod nevestino okno. Na dan poroke je moral mož, če je želel dobiti ženo, piti iz bukalina (kahle), žagati drva ...

Ali ste verjeli v čarovnice?

Ja. Ko smo šli mimo ene od hiš, kjer je živela stara gospa, smo kazali rogove. Ko je bil moj oče vinjen, se je večkrat zvrnil v jarek in nato trdil, da so ga porinile štrige.

Tina Stančič, Maja Furlan

Velika noč v Istri

Velika noč je za kristjane največji zapovedan praznik. Ker je bila družina moje none verna, so veliko časa posvetili temu prazniku.

Pred veliko nočjo so ljudje počistili svoja bivališča, da je bilo za praznik vse v najlepšem redu. Gospodinja je spekla pinco, skuhala je žuco ter za otroke spekla punčke iz sladkega kruha. Punčke še danes moja nona pripravi vsem svojim vnukom. K maši so začeli hoditi v četrtek in nadaljevali vse do velike noči - nedelje. V soboto so v cerkev odnesli nepobarvana kuhana jajca in pinco. Župnik je te darove tudi žegnal. Velikonočno nedeljo so pričeli z zajtrkom, ki je vseboval žegan kruh in jajca. Nona to še danes poimenuje žegen oziroma blagoslovljena jedila. Pred pričetkom maše so imeli še marendo, pri kateri so jedli žuco in sladek kruh.

V navadi je bilo, da so se za k maši zelo lepo oblekli. Ponavadi so bili oblečeni v povsem nova oblačila, ki so jih imenovali mašna oblačila.

Po končani maši so imeli obilno kosilo. Jedli so juho, zelje, krompir in meso. V popoldanskem času so odšli k blagoslovu, ki je bil navadno vsako nedeljo. Pri blagoslovu se je zbirala mladina

in otroci. Zaradi praznika v vasi ni bilo plesa (zabave), ki je bil ponavadi ob nedeljah. Ples so zato pripravili v ponedeljek.

Iz pripovedovanja svoje none sem ugotovila, da se je v današnjem času kljub različnosti ohranilo nekaj istrskih običajev, npr. žegen, obilno kosilo ...

Anja Kozlovič

Nekateri učenci pa so zapisali, kako so praznovali in doživljali letošnjo veliko noč.

Kako sem preživela veliko noč

Velika noč je bila zelo pestra in zanimiva.

V soboto je moja nona pripravila tičce, pince, štruklje in bakala. Popoldne sem te jedi odnesla žegnati k maši. Po maši se je naša družina zbrala pri noni, ki je razdelila žegnano hrano. Svojim vnukinjam pa je prav posebej pripravila tičce. Zvečer je nona pripravila še manjšo večerjo.

V nedeljo zjutraj smo pojedli nekaj žeganega peciva. Nato sem s starši in sestro odšla k maši. Po končani maši sem se odpravila domov, da bi s sestrice končno lahko odprli velikonočna jajca. Dobili sva veliko zanimivih stvari. Nato smo odšli k noni v Dekane. Tam smo počakali še teto, strica in sestrično ter se skupaj odpravili na kosilo v Hrastovlje. Po kosilu smo šli še v Ankaran in si tam ogledali razstavo cvetja. V ponedeljek smo se odpravili na Slavnik. Zelo smo se

zabavali. Hoja je bila naporna, še posebej za mojo sestrico, ampak se je splačalo. Preostanek dneva sem lenarila.

Počitnice so mi bile zelo všeč in nič ne bi imela proti, če bi se še kdaj ponovile.

Tina Stančič

Velikonočni prazniki

Za velikonočne praznike sem bil doma. V soboto zjutraj sem odšel s starši po nakupih zaradi maminega rojstnega dne. Na rojstni dan je prišlo veliko ljudi. Z mamo sva pobarvala jajca in prilepila sličice.

V nedeljo zjutraj smo odšli k maši, kjer so žegnali jajca. Ko smo prišli domov, smo s sorodniki dali kuhat žolco. Za kosilo smo jedli šunko v testu s hrenom, meso in krompir. Ko smo pojedli,

smo se odpravili k noni in nonotu, kjer vsako leto za veliko noč zbijajo jajca. Prijavljenih je bilo petindvajset tekmovalcev, med njimi tudi jaz in moji sorodniki. Na koncu sem bil tretji, moj oče pa drugi. Za nagrado sva dobila pokal in še bon za kosilo v gostilni. Kmalu se je zvečerilo in odšli smo domov. Doma sem odprl čokoladna jajca in sestavil, kar je bilo v njih. V ponedeljek sem šel z očetom v Ljubljano, kjer sva kupila avtoradio in druge stvari. Zvečer sem pripravil šolsko torbo in gledal Našo malo kliniko. Velikonočni prazniki so mi bili zelo všeč.

Tilen Likar

Velika noč

Veliko noč sem preživela doma s sorodniki. V soboto zjutraj smo skuhali jajca in jih pobarvali. Nato smo jih okrasili z nalepkami. V soboto popoldan smo odnesli pirhe, potico in druge velikonočne jedi k žegnanju. V nedeljo zjutraj smo žegnane stvari pojedli. Nato smo šli k maši, po maši pa smo se igrali igro valjenje pirhov. Igra se tako, da po leseni deski spustiš svoje jajce. Če se dotakne katerega drugega jajca, ti mora njegov lastnik dati deset tolarjev. Po končani igri so šli vsi sorodniki domov, meni pa je ta velika noč ostala v lepem spominu.

Maja Furlan

Praznovanje velike noči

Kot vemo, je velika noč največji in najstarejši krščanski praznik.

Letos sem veliko noč preživela v družinskem krogu. V petek je bil post, zato kristjani ne jemo mesa. V soboto sva z nono pekli pinco, seveda pa tudi kito, za vsakega njenega vnuka po eno. Skuhali sva tudi nekaj velikonočnih pirhov ter žuco. Popoldne pa sva vse velikonočne jedi odnesli k maši žegnjat. Župnik nam je povedal, kaj velikonočne jedi pomenijo. V nedeljo se je na zajtrku zbrala vsa družina. Skupaj smo pojedli nekaj velikonočnih jedi, pogumnejši pa so pojedli tudi malo hrena, ki naj bi predstavljal Kristusovo bolečino med križanjem. Nato sva se z bratom odpravila k maši. Ko sva prišla domov, naju je že čakalo kosilo. Nekateri so jedli žuco, ki jo je skuhala moja nona, nekateri pa smo jedli druge dobrote. Na velikonočni ponedeljek se je spet zbrala cela družina in uživala velikonočne jedi. Klepetali smo vse do večera.

Tako sem doživela letošnjo veliko noč. Bila mi je zelo všeč.

Larisa Korva

All'ombra dei campanili

Una sera parlando con mio nonno di come era la vita tanti anni fa, mi era stato detto che la nostra famiglia si trova a Crevatini da più di due secoli. I miei avi si occupavano di agricoltura, coltivando le terre di cui erano proprietari. I prodotti agricoli che producevano venivano venduti a Muggia o a Trieste. Pochi erano allora i contatti con Capodistria. Ci si andava una o

due volte l'anno. Si andava per fare compere, visitare alcuni amici e ci si andava anche in occasione dei festeggiamenti di San Nazario, patrono di Capodistria.

La vita dei contadini seguiva strettamente i ritmi della natura, il lavoro era duro, però la gente trovava il modo di svagarsi, per dimenticare almeno per qualche ora le difficoltà della vita. In quel periodo da maggio a settembre si organizzavano le sagre e queste si svolgevano con regolarità sui monti di Muggia. Le sagre venivano organizzate all'aperto; si scherzava, si

La piazza di Muggia alla fine del XVIII secolo

ballava, c'era chi preparava dei piatti prelibati e non mancava mai un buon bicchiere di vino. Molto spesso, specialmente tra i più giovani, per vari motivi scoppiavano delle risse e la festa per qualcuno finiva bastonate... Per i contadini era importante seguire le fiere, per poter vendere o comperare i prodotti agricoli. Mio nonno mi ha raccontato che spesso si andava a Montona, si partiva con il carro quando era ancora notte, si arrivava al mattino, si cercava di fare tutto al più presto e si ritornava poi a casa.

Riguardo alle feste religiose, va detto che la mia famiglia seguiva le messe nella chiesa di Santa Brigida o nel Duomo di Muggia. Quest' ultimo è stato dedicato ai Santi Giovanni e Paolo, i quali sono anche patroni della città. Mio nonno ancora si ricorda che il 26 giugno si faceva la processione e i Santi venivano portati a spalla per tutta la città. Questo era un momento di grande festa specialmente per i bambini ai quali i genitori comperavano caramelle e dolci. Tra tutte le feste religiose, oltre al Santo Natale e alla Pasqua, da tutti gli abitanti dei monti di Muggia, risultava molto importante la festa che avveniva il 15 agosto e l'8 settembre nella basilica dell' Assunta a Muggia Vecchia. Una costruzione risalente al XII secolo. In questi momenti ci si riuniva tutti intorno alla chiesa, c'erano le processioni e sulle bancarelle che venivano allestite si trovava un po' di tutto per far felici sia i grandi che i più piccini.

Mio nonno ha raccontato ancora che il tutto durò fino al 1954, anno in cui parte dei Monti di Muggia passò sotto l'amministrazione Jugoslava e anche la nostra vita cambiò.

Erik Scheriani

(Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio)

Pripovedovali so si in peli ...

Ljudske pesmi

Moja mati čuha kafe

Moja mati čuha kafe,
samo s cikorje, samo s cikorje.

Moja mati čuha kafe,
samo s cikorje, samo da je.

Moja mati čuha kafe,
samo s pepela, samo s pepela.

Moja mati čuha kafe,
samo s pepela, bašta de je.

Istri

Tebi dužna son kr znan,
tebi pesmice kantan,
dosti, dosti te šteman.

Kadar jočen en trpin,
v travah tvojih se zgebin,
v sonce suze pošešin.

Kadar luč fonda se v temi,
tabot Istra me vobjemi,
v svojo zemljo rahlo vzemi.

La mula de parenzo

(italijanska ljudska)

La mula de Parenzo,
ga messo su botega,
de tutto la vendeva,
fora che`l baccala,
perché non m`ami piú.

Refren:

Mi piace il bigule con le luganighe,
Marietta dammele per caritá.
Mi piace il bigule con le luanighe,
Marietta dammele per caritá,
per caritá.

Pesem

(istrske beštjice)

V krošnji stare murve v Istri
in med vejami v brnistri,
nam vapoče čuden svat,
majhen zlatarjav škržat.

Uganke

Štiri sestrice se tokolajo,
kakšon bot se udarijo,
nigdar se ne ujamejo.

~~(kolesa)~~

Bel golobčič,
črna kavka,
vse ukulin se lovijo,
odin družiga će zalovijo.

~~(dan eno nuč)~~

Se ne zgane, kr ga prime,
ku mu daš cel svet.
Ku ga gledaš v glavo,
je podoben zajce vod stu let.

~~(vosu osel)~~

Po ljubljansko šrajat znajo,
eno prav lepu kantajo.

~~(žabe)~~

Zbrala Sara Razem

Istrski pregovori in reki

Istrani, po domače Istrijani, smo bravi in če nam ni hudo, tudi veseli ljudje. Radi delamo, če nam ni prevroče ali mraz, še raje pa se šalimo in zbadamo. Najraje se norčujemo. Mati moja, kakšne si zrečemo. Za vsakega najdemo nekaj. Istrijani imamo tudi izreke.

Starejši ljudje, ki so večinoma zrasli v revščini, rečejo:

»Ruba ni maj srota. Se ne zna maj, kada ti kakšna stvar prav pride.«

Jordan iz Ospa je pripomnil: **»Tu je sveta resnica. Ste vidli? Kder bi si mislo, da nan bo an dan prfin stena nad našo vasjo v korist? Anbot so se tan kojili eno sončli samo gadi, zdej pa lazjo po Veliki steni eno Mišji peci lidje ses celega sveta!«**

Kadar hočemo povedati, da je tudi preprost človek še kako moder, rečemo:

»Anka čuk je tić!«

Če nam kdo dela krivico: **»Človek vobraća, Buh vrne.«**

Če hočemo povedati, da ima vsakdo svojo težavo, svoj križ, pravimo: **»Vsaka vas jima svoj glas, vsaka hiša jima svojga miša.«**

Kadar moramo na kakšno stvar ali dogodek čakati, na primer na pismo oz. če kasni penzija, vzkliknemo: **»Čaki konj, da trava zrasede!«**

Kadar se nam zdi, da kdo dela kaj nesmiselnega, zmajamo z glavo:

»Mati moja, či ti zgbljaveš kolpe!«

In ko nam mlajši soli pamet, ga vprašamo:

»Vod kada zna jajce več ku kakuš?«

Jezični pupi se špotamo:

»Uu, ti jimaš jazok dug več ku krava rep!«

Dekle vzvišano ni dobro zapisano:

»Ta pupa je preveć supirba, se ne idinjura govoret sez vseken.«

Redkobesednemu oponesemo:

»Orka, se držiš, ku da si požro jazok. Je treba prav ćipavat besed vod tebe.«

Tistemu, ki se prehitro užali, poočitamo:

»Si tanjek ku kartafina!«

O človeku, ki se neprenehoma žene, sodimo:

»Umm, dela ku vuk, grabi stvari na ćep ku zmotjen! Kaj para, da bo nesu ses sabon u grob? Bo ulihtaku mogu vse pestet, kur vsi ta drugi.«

Če mora kdo iznenada trdo poprijeti za delo, se namuznemo:

»Mu bo ben zdej kalala tripa!«

O razvajenem:

»Ta je preveč duber. Bi ti dal še srajco spud riti.«

O skopem:

»Ta ti ne bi dal nanka krko je pud nohton črnega.«

Preskromnemu navržemo:

»Si ko uni vosu, ki je vodo noso en krepo od žeje.«

Tistemu iz zlate sredine pa namenimo:

»Ben, ta pa ni ne krop ne voda.«

Zbrala Anja Kozlovič

Stare istrske igre

Igre naših non in nonotov

Le kaj so počeli naše none in nonoti kot otroci, takrat ko še ni bilo računalnikov, mobilcelov, lego kock, barbik in avtomobilčkov na daljinca? Gotovo je bil dolgčas.

O, ne, dolgčas pa že ne. IGRALI SO SE.

Pa še kako igrali. Zabavali, se smejali, se skrivali in lovili, tekali po travnikih, plezali po drevesih in se igrali takšne in drugačne igre. Teh iger jim starši niso kupovali v trgovini. Trgovina je bila kar narava – kamenčki, palice, zemlja, odpadni material. Izdelovalci igrač so bili sami, idej pa ni zmanjkalo ...

Ko smo jih vprašali, če nam povedo kaj o igrah iz njihovega otroštva, so se jim zaiskrile oči. Bilo je mnogo zgodb – zdaj vemo, da so se naše none in nonoti prav imenitno zabavali.

Za en dopoldan smo tudi sedmošolci izklopili mobitele, računalnike, CD-playerje in druge elektronske igrice in se skupaj z našimi prijatelji iz zamejstva prepustili RISTANCU, KAMENČKANJU, PANDOLI, se igrali ČIKLISTE, ZEMLJO KRAST, TRDEN MOST ...

Priznamo, da se našim igračam ne bi odpovedali, ko pa smo v pripravi na ta dan pokukali v otroštvo naših non in nonotov, smo spoznali, da so bili mogoče kdaj lačni, da niso imeli veliko lepih oblačil, da so živeli skromno – ampak dolgčas, dolgčas jim pa res ni bilo nikoli.

Čiklisti

Potrebujemo:

- pločevinaste zamaške od kokakole, piva, radenske ... (eden na igralca)
- kovance (eden na igralca)
- zabavne slikice velikosti kovanca (eden na igralca)

Navodila za igro:

Po en kovanec vtaknemo v zamašek, nanj nalepimo po eno slikico in vse skupaj prelepimo z lepilnim trakom. Po en tak zamašek si naredi vsak igralec.

Pravila igre:

Pravila so preprosta. Igralci se s čiklisti frcajo med sabo. Kdor zadene čiklist drugega igralca, ga vzame in igralec izpade iz igre. Kdor zbere vse čikliste, zmaga.

O igri:

Za igro vem, da je stara, najbrž izhaja iz Italije ali vsaj s Primorske, saj že ime pove vse. Meni je všeč, zanjo pa sem izvedela od očeta.

Tanja Markovič

Kamenčki

Ko je bila moja nona majhna, se je igrala igrico kamenčki. Igrala pa jo je tako:

- najprej je več otrok poiskalo 5 kamenčkov, morali pa so biti okrogli,
- nato so jih postavili na ravno ploskev,
- enega so vzeli in ga vrgli v zrak; v tem času, ko je prvi kamenček padal oz. bil še v zraku, so morali vzeti enega, ki je bil na tleh (na ravni ploskvi) ter uloviti tistega, ki so ga vrgli v zrak,
- tako je igra potekala naprej, le da so potem pobirali še po dva kamenčka hkrati, nato tri in nazadnje po štiri kamenčke naenkrat.

Larisa Korva

Kamenčkanje

Ko je bila moja nona majhna, so se najpogosteje igrali igro kamenčkanje.

Ta igra se igra tako, da so se otroci (ponavadi jih je bilo od 5 do 8) postavili v krog. Na sredino so postavili večji kamen. Vsak otrok je imel svoj majhen kamenček. Te kamenčke so metali v večjega. Kdor je prvi zadel velik kamen, je zmagal. Potem so vsi stopili en korak nazaj in ponovili igrico. Tisti, ki je največkrat zadel velik kamen, je zmagal.

Maja Furlan

Na svoji zemlji ali zemljo krast

Pravila in potek igre:

Najprej narišemo krog in ga razdelimo na toliko delov, kot je igralcev. Krog na peščeno površino narišemo s palico, na asfaltno pa s kredo - to je zemlja - rišemo ga tako, da se en igralec vrtil na mestu, drugi pa se ga z eno roko drži, z drugo pa nariše krog.

Poiščemo palico, dolgo približno 30cm.

Nato lahko začnemo z igro. Eden od igralcev, določen je z žrebom ali izštevanjem, vzame palico in jo postavi na sredino kroga. Igralec, na čigar polje pade palica, jo mora pobrati in reči stop. Med tem časom pa drugi bežijo. Ko igralec pobere palico in reče stop, se morajo vsi ustaviti.

Nato igralec, ki ima palico, cilja druge igralce. Tistega, ki ga zadene, mu lahko ukrade del njegovega ozemlja, tako da s palico zariše črto v njegovo polje. Toliko zemljišča kot ga obkroži, toliko je njegovega. Pri tem mora stati na svojem ozemlju. Če pa igralca zgreši, potem pa ta igralec krade zemljo njemu. Zmaga tisti, ki ima na koncu ves krog.

Tilen Likar

Pandolo

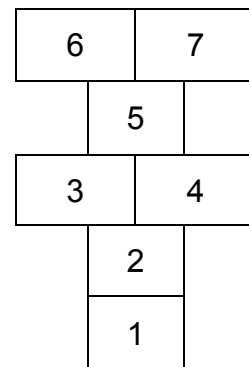
Pravila in potek igre:

Najprej naredimo palico in jo ošilimo - dolga naj bo 15 cm. Potem najdemo palico, ki naj bo dolga vsaj pol metra. Manjšo palico položimo na tla, daljšo pa vzamemo v roke. Z njo udarimo po manjši palici tam, kjer je ošiljena. Ko ta zleti v zrak, jo skušamo z veliko palico udariti, da odleti čim dlje. Zmaga tisti, ki palico odbije najdlje.

Tilen Likar, Boris Karamatič

Ristanc

Na peščeno površino narišemo s palico, na asfalt pa s kredo ristanc. Vsak igralec ima svoj ploščat kamen, ki ga po vrsti meče na posamezna polja. Igralec po eni nogi skače iz polja v polje, v dve vzporedni polji (3, 4 in 6, 7) pa z obema hkrati. V zadnjih dveh poljih (6, 7) se v zraku obrne in skače nazaj do prvega. Če se kamen ne ustavi v določenem polju ali če se zmoti ali če stopi na črto, naredi fuč in mora odstopiti mesto naslednjemu igralcu. Zmaga igralec, ki prvi pobere svoj kamen tja in nazaj grede iz vseh polj (12 metov).

Mateja Čanadi, Maruška Trebše

Čotež

(čotati – skakati v zrak po eni nogi, različica igre ristanc)

Pri igri uporabljamo kamenček. Najprej ga vržemo v prvo polje. Skočimo vanj in kamenček brcnemo iz polja. Tako nadaljujemo do zadnjega polja. Tudi na zadnjem polju kamenček brcnemo ven in se po eni nogi vrnemo na začetek. Nato se obrnemo tako, da igrišču kažemo hrbet in kamenček vržemo v čim bolj oddaljeno polje. Komur to uspe najprej, zmaga. Seveda je moral kamenček pristati v polju.

Igra je možna tudi na kamnitih stopnicah.

5
4
3
2
1

Anja Kozlovič

Koza klamf ali kozo biti

Na tla je treba narisati črto, za katero stopijo tekmovalci, vsak s svojim kamnom v roki. Na primerni razdalji postavijo dva ali tri kamne, največjega spodaj, nato srednjega in najmanjšega na vrh. Namesto kamnov lahko zložijo dve ali tri pločevinke drugo na drugo.

Kamni ali pločevinke predstavljajo kozo in ta ima svojega pastirja. Pastir stoji nekoliko oddaljen od svoje koze. Igralci mečejo kamne in skušajo zbiti kozo. Če jim to uspe, mora pastir kozo popraviti – postaviti kamne ali pločevinke nazaj, kamni, ki so jih igralci vrgli,

obležijo na igrišču in vsak igralec mora pobrati svojega. Pri tem jih lahko pastir ujame in zamenjata vlogi. Dokler koza ni popravljena, pastir ne more loviti igralcev.

Mateja Čanadi, Mateja Tedeško

Trcanje jajc

Pravila igre:

Trdo kuhano jajce postavimo ob steno, da stoji na miru. S kovancem se oddaljimo do primerne razdalje in zarišemo črto. Od tu vsi skušajo s kovancem zadeti jajce. Kdor jajce zadene in kovanec ostane v jajcu, dobi točko. Zmaga tisti, ki dobi največ točk.

Igrico so se igrali ob veliki noči.

Teja Petrovič

Trden most

V igri sodeluje več otrok. Izmed njih izberemo dva, ki predstavljata most. Odmakneta se od skupine in vsak si da eno ime, ostali se postavijo v kolono, se primejo za rame in odkorakajo proti dvojici – mostu.

Prvi v koloni vpraša dvojico: »Ali je kaj trden most?«

Dvojica odgovori: »Kot kamen in kost!«

Prvi zopet vpraša: »Ali gre lahko naša vojska skozi?«

Dvojica odgovori: »Če prvega spustimo in zadnjega ulovimo.«

Nato dvojica dvigne roke in kolona gre pod most, zadnjega pa zadržita in ga vprašata, kaj bi bil raje. Povesta mu imeni, ki sta si jih izbrala. Ulovljeni pove eno ime. Nato stopi za hrbet tistega otroka, katerega ime je povedal.

Kolona medtem nadaljuje pot in ponovno pride do mosta. Igra se tako ponavlja. Ko so vsi otroci iz kolone za dvojico na eni ali drugi strani, se prične vlečenje. Tista skupina, ki bolj povleče, je zmagala.

Alja Turk

Istrska kuhinja

Tradicionalne istrske jedi

Istrska kuhinja je pestra in raznolika. V svoj jedilnik vključuje vse tisto, kar uspeva v Istri, jedi pa obogati z dišavnicami in zelišči. Zaradi bližine morja so bile na jedilnikih tudi morske dobrote. Med vsemi živili pa vseeno nekatera prevladujejo, npr. koruza, pšenična moka, krompir in fižol. V navadi je tudi bilo, da so ob različnih praznikih ponudili prav določene jedi. Ob veliki noči so postregli s pinco, pirhi, pršutom, nekeldo, žuco, tičco in štruklji. Velika škoda je, da ljudsko izročilo počasi blede in mlajši rod vedno redkeje sega po tradicionalnih jedeh.

Nekaj tipičnih istrskih jedi: fuži, bobiči, svinjski žgvacet, klobase v refošku, fritule, fritaja s špargo, paštafažoj, istrski štruklji, polpete iz cuket, bakala, polenta ...

In še nekaj receptov istrskih jedi za izziv:

Fritaja s špargo

šparglji
oljčno olje
jajca
sol
poper

Oprane šparglje narežemo na 2 cm, dokler so mehki, popražimo na vročem olju, da spustijo sok in se zmeščajo. Solimo, popopravimo, dodamo stepena jajca, premešamo in pustimo, da zakrknejo.

Bobiči (za 4 osebe)

zrna 5 mladih koruznih storžev
40 dag mladega fižola v
zrnju
4 srednje veliki
krompirji
4 stroki česna
4 vejice peteršilja
(2 zrela olupljena
paradižnika)
sol
poper
(kost od pršuta ali prekajeno svinjsko meso)
4 žlice oljčnega olja

V lonec damo oljčno olje, sesekljamo česen in peteršilj. Popražimo, dolijemo 3 dl vode in fižol. Malo pokuhamo in dodamo vse ostale sestavine. Kuhamo približno 2 uri.

Tičca

$\frac{1}{2}$ kg moke
4 dag kvasa
1 dl mleka
4 rumenjaki
malo soli
10 dag masla
3 beljaki (1 pustimo
za mazanje)

V skledo presejemo moko. Mleko, žličko sladkorja, žličko moke in kvas pustimo na toplem, da vzhaja. V posodi zmešamo rumenjake, sladkor in sol. Maslo raztopimo. Vse skupaj dodamo moki in umesimo gladko testo. Postavimo na toplo in pustimo vzhajati. Pregnetemo še enkrat in pustimo vzhajati še enkrat. Naredimo po tri klobasice, ki jih najprej ovijemo okoli jajca, nato z njimi spletemo kitko. Kitko z jajcem položimo na pomaščen pekač in pustimo še enkrat vzhajati. Ko dovolj naraste, jo premažemo z beljakom. Pečemo jo približno 45 minut pri 160 °C.

Fuži (za 4 osebe)

40 dag
moke
2 jajci
3 žličke
olja
sol
parmezan

Moko presejemo na desko in na sredini kupčka naredimo jamico. Vanjo dodamo cela jajca, olje in malo soli. Vgnetemo gladko testo. Če je zmes presuha, ji dodajamo mlačno vodo. Testo razvaljamo na pol cm debeline in narežemo na kvadrate (3 x 3 cm). Dva nasprotna vogala združimo in dobro stisnemo. Fuže kuhamo v slani vodi 10 minut. Kuhane posipamo z parmezanom in ponudimo k mesnim jedem.

L'angolo del nostro Italiano/Italijanski kotiček

L'uovo di cioccolato cerca la ragazza dei suoi sogni

Un bel giorno, una settimana dopo la pasqua, l'uovo di cioccolato ha deciso che sarebbe andato a cercarsi una ragazza.

È andato a Los Angeles, dove ci sono tante pupe. Quando è arrivato a destinazione, ha visto tante bellissime ragazze. È andato da una bionda e le ha dato un mazzo di rose rosse. Poi le ha chiesto se volesse diventare la sua ragazza. La bionda lo ha guardato con una sigaretta in bocca e gli ha sospirato il fumo in faccia. Gli ha detto che non era il suo tipo perchè è di cioccolata, e i ragazzi di cioccolata non le piacciono, perchè lei è a dieta, perchè sono troppo sdolcinati ed infine perchè si sciolgono nelle calde serate d'estate.

L'uovo era angosciato e triste. È andato a casa e lì ha trovato finalmente il suo amore, perchè la scintilla d'amore è scoppiata con una bella e semplice slovena.

Dopo tre settimane, la coppietta è andata in viaggio di nozze.

E adesso l'uovo, che ha poco più di 100 anni, mi racconta, come si fa con i ragazzi ...

Ma state attenti ... non gli date retta, perchè lui non ne sa un fico secco di queste cose, perchè quando vieni da lui a fargli una visita, lui e sua moglie litigano di continuo.

Valentina Bertok

Dall'uovo di pasqua è uscito ...

Un bel giorno, proprio la domenica di Pasqua, mio fratello ed io, facevamo un grandissimo uovo. Abbiamo usato tanti colori, la carta colorata e la paglia. Dopo undici ore, il lavoro era terminato, così lo abbiamo portato nel giardino. Siccome era già notte buia, siamo andati a dormire. Quando mi sono svegliata, tutta emozionata, sono corsa nel giardino. Ma ...

L'uovo non era più così come lo avevamo lasciato. Durante la notte è diventato molto grande ed aveva tantissimi buchi. Non sapevo cosa stesse succedendo. Tutta triste e preoccupata sono corsa subito a casa. Siccome ero ancora in pigiama, e girovagavo intorno, sono andata a cambiarmi. Quando ho aperto l'armadio, tutti i miei vestiti erano a terra. Dentro c'era un vero casino. Ma all'improvviso ... O, Dio! Sotto le mie mutande e i calzini si muoveva qualcosa. Ho guardato sotto e ho visto un piccolo bruco verde che mi guardava con i suoi occhioni grandi ed impauriti. Mi ha chiamato mamma. Tremava così tanto che credevo avesse molto freddo. Così l'ho vestito nelle mutande e gli ho messo una piccola maglietta rossa. Era così carino e buffo, che l'ho chiamato Buffetto. Mi ha detto che si era perso nell'uovo mentre giocava con i suoi fratellini. Gli ho fatto una piccola casetta sull'albero. Vicino all'albero aveva tanti bei fiori colorati, così poteva sentirsi come a casa sua.

Dopo cinque giorni è diventato una bellissima farfalla. Mi ha salutato, ringraziato ed è volato via. Finalmente poteva ritrovare la sua famiglia, finalmente era libero ...
Io, un po' triste, me ne sono tornata a casa a mangiare l'uovo di cioccolato.

Iris Kos

La pasqua

Un giorno mi sono svegliato,
il 15 era già passato,
oggi è il 16 di aprile,
il giorno più importante
per le galline.

Quando poi il coniglio
ha alzato la coda,
ha visto che sotto
c'erano le uova.

Il pomeriggio era già passato,
e la cena a preparare,
io l'ho dimenticato.
E cosa mi preparo ora?
Mi sono cotto
due uova.

Ora è ormai sera,
e le galline
hanno già mangiato la cena.
Il coniglio si è nascosto
ed io mi sono scosso,
dopo di che,
non mi sono più mosso.

Il professore d'italiano
non si è sentito più umano,
e si è trasformato
in un lupo manaro.

Boris Gverič

Il coniglio di pasqua

La Pasqua non è ancora arrivata,
e non c'è ancora la cioccolata.

Il coniglio si è ubriacato
e l'uovo non ci ha portato.

Ma il coniglio di Pasqua
non ne vuole sentire,
perchè ha voglia di dormire.

Il coniglio lo hanno licenziato,
e noi l'uovo

lo abbiamo comprato al
supermercato.

Gesù in cielo si è alzato,
e il coniglio resta un pensionato.

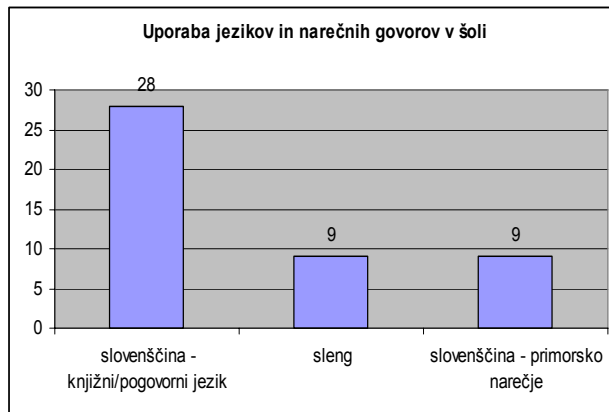
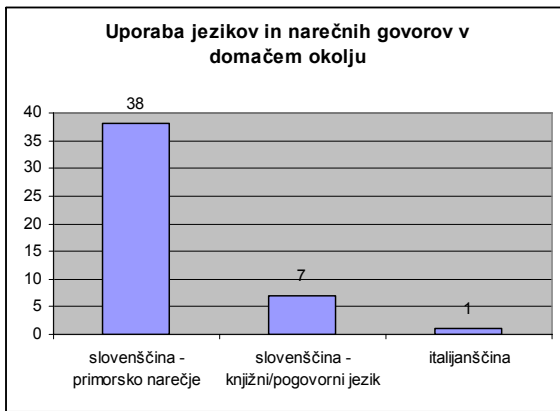
Aleksander Ljutič

Uporaba jezikov in narečnih govorov v domačem okolju

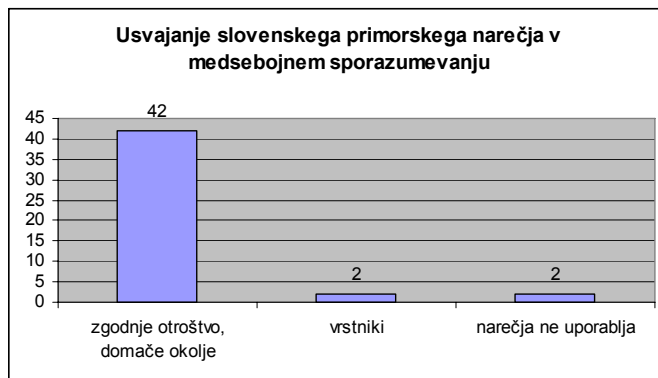
OSNOVNI ELEMENTI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA O UPORABI JEZIKOV IN NAREČNIH GOVOROV NA OBMOČJU SLOVENSKE ISTRE V OKVIRU PROJEKTA **MLADI V MEDKULTURNEM POLOŽAJU**: JEZIK SPORAZUMEVANJA, JEZIKI, NAREČJA OKOLJA, NAČINI UČENJA JEZIKOV IN OKOLIŠČINE UPORABE RAZLIČNIH JEZIKOV OZ. NAREČNIH GOVOROV V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Prvo in osnovno vprašanje je bilo, v katerem jeziku ali narečnem govoru se sporazumevajo udeleženci doma in v šoli. Velika večina anketirancev (38 oz. 82,6 %) se v domačem okolju sporazumeva v slovenskem primorskem narečju, samo 7 oz. 15, 2 % uporablja v domačem okolju slovenski knjižni/pogovorni jezik, le 1 oz. 2,2 % pa se doma sporazumeva v italijanščini. Ravno obratna slika pa nastane pri sporazumevanju v šoli, pretežna večina 28 oz. 60,8 % se sporazumeva v slovenskem knjižnem/pogovornem jeziku, sleng uporablja 9 oz. 19,2 % anketirancev, v slovenskem primorskem narečju pa se pogovarja 9 oz. 19,2 vprašanih.

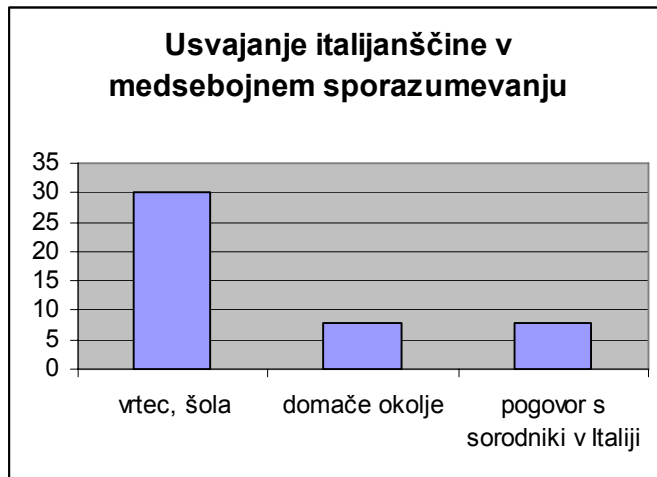
Drugo vprašanje je zajelo jezike oz. narečja, ki jih učenci slišijo v svojem okolju. Izsledki so pokazali, da udeleženci v svojem okolju največkrat slišijo slovensko primorsko narečje (32 učencev), sledijo italijanščina 22 in hrvaščina 17 učencev, slovenski knjižni/pogovorni jezik je s 5 učenci na repu lestvice poleg ostalih jezikov oz. slovenskih narečij (dolenjsko, kraško in štajersko), ki jih še slišijo v svojem okolju.

V **tretje vprašanje** so bili vključeni jeziki in slovenski narečni govori, ki jih učenci uporabljajo pri medsebojnem sporazumevanju, ter njihova opredelitev, kdaj in kako so se jih naučili. Večina, tj. 42 oz. 91,4 %, se je slovenskega primorskega narečja naučila v zgodnjem otroštvu, v domačem okolju, predvsem s starši in starimi starši ter z ostalimi sorodniki. Od vrstnikov sta se slovenskega primorskega narečja naučila samo 2 oz. 4,3 % anketiranca, medtem ko 2 oz. 4,3 % udeleženca nikoli ne uporabljata slovenskega primorskega narečja.

Pri učenju slovenskega knjižnega/pogovornega jezika ni podobne jasne meje, prepletata se učenje v šoli s poslušanjem, branjem, dramatiziranjem in govornimi nastopi ter učenjem v domačem okolju s pomočjo televizije, radia, računalnika in branja v družinskem krogu.

Italijanščine se je pretežna večina udeležencev naučila v vrtcu in šoli, 30 oz. 65,2 %, le 8 oz. 34,8 % udeležencev se jo je naučilo že v predšolskem obdobju v domačem okolju, in sicer z gledanjem televizije, poslušanjem radia in kaset, z računalniškimi igrami. S pogovorom v družini ter s sorodniki v Italiji pa se je italijanščine naučilo 8 udeležencev.

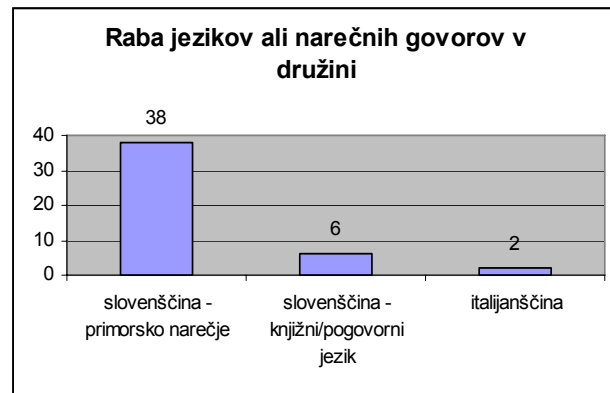

Pri ostalih jezikih je najbolj zastopana angleščina, ki jo je omenilo 14 udeležencev, in so se jo začeli učiti v četrtem razredu osnovne šole, nekateri pa že prej v različnih jezikovnih šolah.

S francoščino in nemščino pa se je nekaj udeležencev (9) srečalo pri izbirnih predmetih v sedmem razredu devetletke, hrvaščine pa se uči le dva udeleženca.

Pri učenju vseh jezikov so jim na razpolago sredstva javnega obveščanja in ostali mediji: radio, televizija, revije, knjige, časopisi, računalnik in mobilni telefon.

Četrto vprašanje se nanaša na okoliščine rabe slovenskega knjižnega/pogovornega jezika, italijanščine in slovenskega primorskega narečja pri pogovoru. Pretežna večina, 38 oz. 82,6 %, uporablja pri pogovoru v družini slovensko primorsko narečje, v slovenskem knjižnem/ pogovornem jeziku se pogovarja 6 oz. 13,1 % udeležencev, v italijanščini pa le 2 oz. 4,3 %.

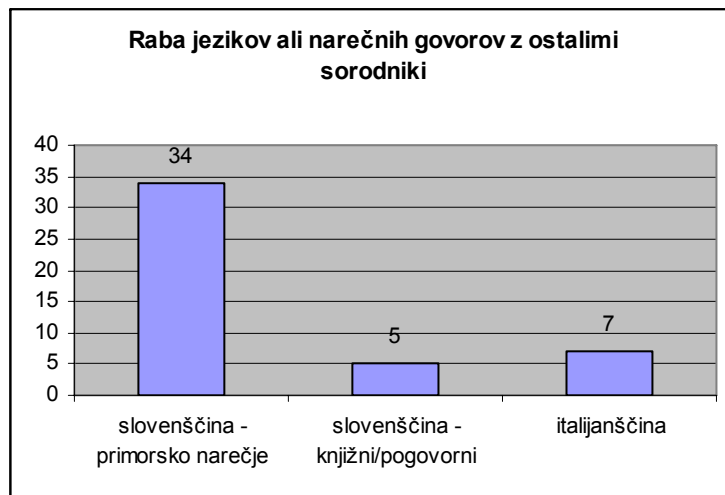

Pri pogovoru z ostalimi sorodniki je slika zelo podobna. Velika večina, 34 oz. 73,9 %, uporablja slovensko primorsko narečje, slovenski knjižni/pogovorni jezik uporablja 5 oz. 11 % udeležencev, medtem ko se v italijanščini s sorodniki sporazumeva le 7 oz. 15,1 % udeležencev.

V šoli uporablja slovenski knjižni/ pogovorni jezik, vendar samo pri pouku, pretežna večina anketirancev. Izven pouka, med odmori, pa večina uporablja slovensko primorsko narečje ali sleng.

S prijatelji se večina udeležencev pogovarja v narečju ali slengu, nekaj udeležencev pa se pogovarja tudi v slovenskem knjižnem/ pogovornem jeziku.

Zanimive so bile raziskave pogovora v tujini. Pri nakupovanju v vaški trgovini se sporazumevajo v slovenskem narečju, v mestnih trgovinah pa uporabljajo slovenski knjižni/pogovorni jezik.

Analiza vprašalnika

Analiza uporabe jezikov in narečnih govorov je pokazala, da se pretežna večina ljudi v Slovenski Istri doma pretežno sporazumeva v slovenskem primorskem narečju, uporaba slovenskega knjižnega/pogovornega jezika in italijanščine je v domačem okolju zanemarljiva.

Narečja se otroci naučijo v domačem okolju, predvsem s starimi starši, ki jih k temu spodbujajo že od otroških let, slovenskega knjižnega/pogovornega jezika in italijanščine pa se v večini primerov naučijo šele v ustanovah, kot so vrtci, šole, jezikovne šole, mediji (radio, televizija, knjige, kasete, računalnik ...).

Tudi med sorodniki se večina udeležencev sporazumeva v narečju, v italijanščini se sporazumevajo samo učenci, ki imajo sorodnike v Italiji, v slovenskem knjižnem/pogovornem jeziku pa učenci, ki imajo sorodnike v ostalih predelih Slovenije.

Tudi izven pouka in s prijatelji se večina učencev sporazumeva v slovenskem primorskem narečju in slengu.

Narečje je živo tudi v vaških trgovinah, v mestnih trgovinah pa večina udeležencev uporablja slovenski knjižni/pogovorni jezik.

Primorsko narečje je globoko zasidrano v mentaliteti primorskega človeka, s tem dokazuje svojo kulturno in etnično pripadnost svojim koreninam, kar je vidno tudi na zgodovinskih in kulturnih prireditvah na Primorskem.

Anketni vprašalnik

1. V katerem jeziku ali narečju se sporazumevaš?

- Doma: _____
- V šoli: _____

2. Katere jezike ali narečja še slišiš v svojem okolju?

3. Kdaj in kako si se naučil narečij ali jezikov, ki jih uporabljaš?

	Kdaj?	Kako?
slovenščina - primorsko narečje		
slovenščina - knjižni/pogovorni jezik		
italijanščina		
drugo		

- 4. Napiši, v katerih okoliščinah uporabljaš slovenski knjižni/pogovorni jezik, italijanščino ali narečno obliko jezika.**

Pogovor v družini: _____

Pogovor z ostalimi sorodniki: _____

Pogovor v šoli: _____

Pogovor s prijatelji: _____

Pogovor v trgovini: _____

Slovarček narečnih izrazov

bakala - istrska jed iz posušene polenovke

bašta - dovolj

bravi - pridni

cikorja - sladkor

či ti zgbljaveš kolpe - s čim se ukvarjaš

ćipavat - kupiti

ćuha - kuha

dišpete - norčije

djevojke - dekleta

dužna - dolžna

fancli - flancati

kafe - kava

kalala - zmanjšala

kantan - pojem

karta fina - lahek papir

krepo - umrl

maj - nikoli

nona - babica

nono - dedek

pinca - sladek kruh

pupi - deklici

rubu - blago

signorina - gospodična

supirba - vzvišena

šagra - veselica

škržat - murenček

šogumane - brisače

špajza - shramba

špotamo - norčujemo

šraja - govoriti

šteman - ljubim

štraca - cunja

tabot - takrat

tić - ptič

tokolajo - kotalijo

tripa - trebuh

ukulin - okoli

ulih tako - ravno tako

vapoče - vpije

vosu - osel

vuk - volk

žegnjat - blagosloviti

žolca - istrska jed, kuhana iz prašičjih delov, kot so
parklji, uhlji ...